

بررسی دلایل استفاده و عدم استفاده از روش‌های پیشگیری از باروری
در زنان روستاهای منطقه غرب تهران، در سال ۷۳-۱۳۷۲

پژوهشگر: مهوش روشن‌جهرمی، کارشناس ارشد مامایی.

استاد راهنما: خانم دکتر منصوره نیکروش، عضو هیأت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

استاد مشاور: دکتر عبدالرسول اکبریان، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران.

استاد آمار: دکتر ابراهیم حاجی‌زاده، عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس.

چکیده پژوهش

این پژوهش یک مطالعه زمینه‌ای است که با عنوان بررسی دلایل استفاده و عدم استفاده از روش‌های پیشگیری از باروری در زنان روستاهای منطقه غرب تهران در سال ۱۳۷۳ در بین ۴۳۷ زن در سه گروه استفاده‌کننده از روش مؤثر، غیرمؤثر و گروهی که اصلاً استفاده نمی‌کنند انجام گردیده است. نتایج کلی حاصل از این پژوهش مؤید این حقیقت است که دلایل عمده استفاده از روش‌های پیشگیری از باروری به ترتیب فراوانی عبارت بودند از اعتقاد به کنترل تعداد فرزندان، دسترسی به وسیله در محل سکونت، کافی بودن تعداد فرزندان و نداشتن صعف مالی و دلایل عمده عدم استفاده شامل نداشتن جنس فرزند مورد علاقه، نداشتن فرزند پسر، عدم توافق همسر و شیردهی بوده است.

بیان مسئله پژوهش

آنچه امروزه در جهان بعنوان مشکل اجتماعی در

اکثر جوامع مطرح می‌شود، این است که ساختار با عظمت تمدن جهانی و انبوه دستاوردهای مثبت و غیرقابل انکار انقلاب علمی، فنی در نتیجه مسائل بسیاری که در مرکز آن انفجار جمعیت و توزیع نابرابر آن قرار دارد با فروپاشی و نابودی مواجه شده است.

امروزه علیرغم تقاضاهای زیاد برای استفاده از روش‌های پیشگیری از باروری هنوز ۱۲۰ میلیون زن در کشورهای جهان سوم با وجودی که اظهار می‌دارند بچه دیگری نمی‌خواهند از هیچ روش پیشگیری از باروری استفاده نمی‌کنند که لزوم تحقیق و بررسی در مورد علل عدم استفاده آنان از روش‌های فوق از ضروریات اجتناب‌ناپذیر می‌باشد.

علیرغم پیشرفت تکنولوژی و تغییر ساختار اقتصادی سنتی روستایی که در جهت نیاز کمتر به نیروی انسانی گام برمی‌دارد باز در بسیاری از جوامع روستایی نرخ باروری همچنان بالا مانده و درصد کمتری از روش‌های پیشگیری از باروری استفاده می‌نمایند. بنابراین آگاهی از رفتارهایی که منجر به پذیرش یا عدم پذیرش پیشگیری از باروری می‌شود و مطالعه کلیه عواملی که به نحوی روی استفاده و عدم استفاده از روش‌های مختلف پیشگیری از باروری تأثیر دارد از ضروریات غیرقابل انکار می‌باشد.

در ایران درصد عدم استفاده از روش‌های پیشگیری از باروری در روستاها ۴۴٪ و در شهرها ۲۶٪ می‌باشد.

اهداف پژوهش

اهداف کلی

● تعیین دلایل استفاده و عدم استفاده از روش‌های

● مشخصات زنانی که از روشهای مؤثر و غیرمؤثر پیشگیری از باروری استفاده می‌کنند و آنانی که اصلاً استفاده نمی‌کنند با هم چه تفاوتی دارد؟

نوع پژوهش

پژوهش از نوع زمینه‌ای می‌باشد، پژوهشگر ابتدا مشخصات واحدهای مورد پژوهش را تعیین کرده است سپس دلایل استفاده از روشهای مؤثر و غیرمؤثر پیشگیری از باروری و همچنین دلایل عدم استفاده از این روشها را مشخص و ارتباط آنها را با برخی از ویژگی‌های فردی، خانوادگی، فرهنگی واحدها تعیین و در پایان ضمن شناسایی مشخصات واحدها در هر گروه آنان را با هم مقایسه نموده است. جمع‌آوری داده در یک مرحله انجام گردیده است.

جامعه پژوهش

در این پژوهش کلیه زنان ساکن روستاهای منطقه غرب تهران که واجد شرایط معیارهای تعیین شده بوده‌اند مورد پژوهش قرار گرفته‌اند.

نمونه پژوهش

گروه منتخب از جامعه پژوهش می‌باشند که شامل ۴۳۰ زن که در سنین باروری و ازدواج کرده و ساکن روستاهای مورد تحقیق بوده‌اند.

مشخصات واحدهای مورد پژوهش

کلیه واحدهای مورد پژوهش در زمان انجام پژوهش بطور دائم در یکی از روستاهای منطقه غرب تهران سکونت داشتند و در گروه سنی ۴۹-۱۴ و ازدواج کرده و در زمان انجام تحقیق یکی از روشهای پیشگیری از باروری اعم از مؤثر یا غیرمؤثر را استفاده می‌کردند و/یا از هیچ روشی استفاده نمی‌کردند.

محیط پژوهش

کلیه روستاهای دارای سکنه منطقه غرب تهران که

پیشگیری از باروری در زنان روستاهای منطقه غرب تهران.

● ارائه پیشنهادات برای کاربرد یافته‌ها در مامایی و سایر اعضای تیم بهداشتی و درمانی.

● ارائه پیشنهادات بر مبنای یافته‌های پژوهش برای پژوهش‌های بعدی.
اهداف ویژه :

● تعیین مشخصات واحدهای مورد پژوهش ساکن در روستاهای منطقه غرب تهران .

● تعیین میزان استفاده از روشهای پیشگیری از باروری در زنان روستاهای منطقه غرب تهران.

● تعیین دلایل استفاده از روشهای مؤثر پیشگیری از باروری در زنان ساکن روستاهای منطقه غرب تهران بر حسب مشخصات آنان.

● تعیین دلایل استفاده از روشهای غیرمؤثر پیشگیری از باروری در زنان ساکن روستاهای منطقه غرب تهران بر حسب مشخصات آنان.

● تعیین دلایل عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری در زنان ساکن روستاهای منطقه غرب تهران بر حسب مشخصات آنان.

● مقایسه مشخصات سه گروه از واحدهای مورد پژوهش که از روشهای مؤثر و غیرمؤثر و هیچ روشی استفاده نمی‌کنند.

سئوالهای پژوهش

● دلایل استفاده از روشهای مؤثر پیشگیری از باروری در زنان روستاهای منطقه غرب تهران کدامند و با کدامیک از مشخصات آنان ارتباط دارد؟

● دلایل استفاده از روشهای غیرمؤثر پیشگیری از باروری در زنان روستاهای منطقه غرب تهران کدامند و با کدامیک از مشخصات آنان ارتباط دارد؟

● دلایل استفاده از روشهای پیشگیری از باروری در زنان روستاهای منطقه غرب تهران کدامند و با کدامیک از مشخصات آنان ارتباط دارد؟

مشمول بر یازده روستا بنامهای: سولقان، سنگان بالا، سنگان وسط، سنگان پائین، باغدره، کیگا، زندان، کشارسقلی، کشارعلیا، وارش، وردیج می باشند.

ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش پرسشنامه می باشد که بصورت مصاحبه حضوری ثبت و در سه قسمت تنظیم گردیده است. قسمت اول در باره مشخصات واحدها با ۱۸ سؤال، قسمت دوم در مورد روشهای پیشگیری از باروری بطور کلی و مورد نظر بطور اخص و علت انتخاب و ترک روشهای قبلی و دلایل استفاده از روشها بطور کلی اعم از مؤثر و غیر مؤثر و در بخش سوم دلایل مربوط به عدم استفاده از روشهای مختلف پیشگیری از باروری تنظیم گردیده است.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

از آمار توصیفی و استنباطی جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده گردید. آمار توصیفی جهت تنظیم جداول توزیع فراوانی و درصد و رسم نمودارها و آمار استنباطی جهت تعیین روابط متغیرهای مربوطه مورد استفاده قرار گرفت. بدین ترتیب که جهت تعیین ارتباط از آزمونهای آماری کای دو، فیشر^۲ و منتل هنزل^۳ استفاده شد.

نتیجه‌گیری نهایی از یافته‌ها

از جمع‌بندی یافته‌های پژوهش در رابطه با سؤال اول می توان نتیجه گرفت که دلایل استفاده از روشهای مؤثر پیشگیری از باروری به ترتیب فراوانی شامل: اعتقاد به کنترل تعداد فرزندان ۹۷/۱٪، دسترسی به وسیله در محل سکونت ۷۸/۸٪، کافی بودن تعداد فرزندان ۷۶/۶٪، آگاهی از طریق رادیو و تلویزیون ۷۰/۷٪، همکاری با برنامه کنترل جمعیت ۶۱/۳٪، نداشتن ضعف مالی ۵۵/۶٪، فاصله گذاری مناسب بین فرزندان ۵۲/۸٪، مشکل تربیتی فرزندان زیاد ۵۰٪، توصیه تیم بهداشتی روستا ۴۶/۸٪، نداشتن ممنوعیت

مذهبی ۱۵/۸٪، توصیه و پیشنهاد دوستان و بستگان ۱۱/۷٪، ذکر سایر موارد ۱۹/۵٪. با استفاده از آزمونهای آماری کای دو و فیشر مشخصات واحدها را با دلایلی که بیش از ۵۰٪ پاسخ دهندگان آنها را بعنوان دلیل استفاده از روش مؤثر پیشگیری ذکر کرده بودند ارتباط داده شد و نتایج حاصله نشان داد مشخصه‌های سن ازدواج، تعداد حاملگی و سواد با دلایل کافی بودن تعداد فرزندان و فاصله گذاری مناسب بین فرزندان ارتباط معنی دار داشته و با بقیه دلایل ارتباط معنی دار نبوده است و مشخصه‌های سن اولین حاملگی و میزان درآمد با هیچیک از دلایل فوق ارتباط معنی داری نداشته است.

در رابطه با سؤال دوم: دلایل استفاده از روشهای غیر مؤثر به ترتیب فراوانی شامل: اعتقاد به کنترل تعداد فرزندان ۹۶/۱٪، آگاهی از طریق رادیو و تلویزیون ۷۳/۵٪، کافی بودن تعداد فرزندان ۷۲/۵٪، دسترسی بوسیله ۶۸/۷٪، همکاری با برنامه کنترل جمعیت ۶۲/۸٪، فاصله گذاری مناسب بین فرزندان ۵۳٪، مشکل تربیتی فرزندان زیاد ۵۳٪، نداشتن ضعف مالی ۵۰٪، توصیه دوستان و بستگان ۱۹/۷٪، نداشتن ممنوعیت مذهبی ۱۵/۷٪، توصیه تیم بهداشتی ۱۱/۸٪، ذکر سایر موارد ۱۱/۷٪ که با ارتباط دادن مشخصات واحدها با دلایل با همان شرایط سؤال شماره یک مشخص شد که سن ازدواج با دلایل آگاهی از طریق رادیو و تلویزیون و کافی بودن تعداد فرزندان ارتباط معنی داری داشته و با سایر دلایل ارتباط معنی دار نبوده است و تعداد حاملگی نیز با دلایل کافی بودن تعداد فرزندان، فاصله گذاری مناسب بین فرزندان و نداشتن ضعف مالی ارتباط معنی دار داشته، همچنین میزان درآمد با دلایل فاصله گذاری مناسب ارتباط

1- X²

2- Fisher exact test

3- Mentel Hansel

همسرانشان بیسواد بوده‌اند درصد استفاده بیشتری را داشته‌اند.

کاربرد یافته‌های پژوهش

در راستای آهنگ شتابان رشد بی‌رویه جمعیت و تناسب آن با ابزار و عوامل توسعه اجتماعی و اقتصادی و بهداشتی کشور و آثار سوء و بازدارنده آن بر کلیه شئون زیستی مردم کشور ایران و تداوم گسترش برنامه‌های کنترل جمعیت و تنظیم خانواده پژوهشگر در طی بررسی و تحقیق خود و پس از تجزیه و تحلیل یافته‌ها به نتایجی دست یافته‌است که با توجه به آنها پیشنهادات زیر را مطرح می‌نماید:

۱- نتایج حاصل از این تحقیق در اختیار مسئولین معاونت بهداشتی اداره کل تغذیه، بهداشت و تنظیم خانواده وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی ایران، کارشناسان مامایی و تنظیم خانواده و بهداشت منطقه غرب تهران، کارشناسان مامایی و مسئولین شاغل در روستاهای منطقه غرب تهران قرار گیرد تا در هنگام کار و تصمیم‌گیری مدنظر قرار دهند.

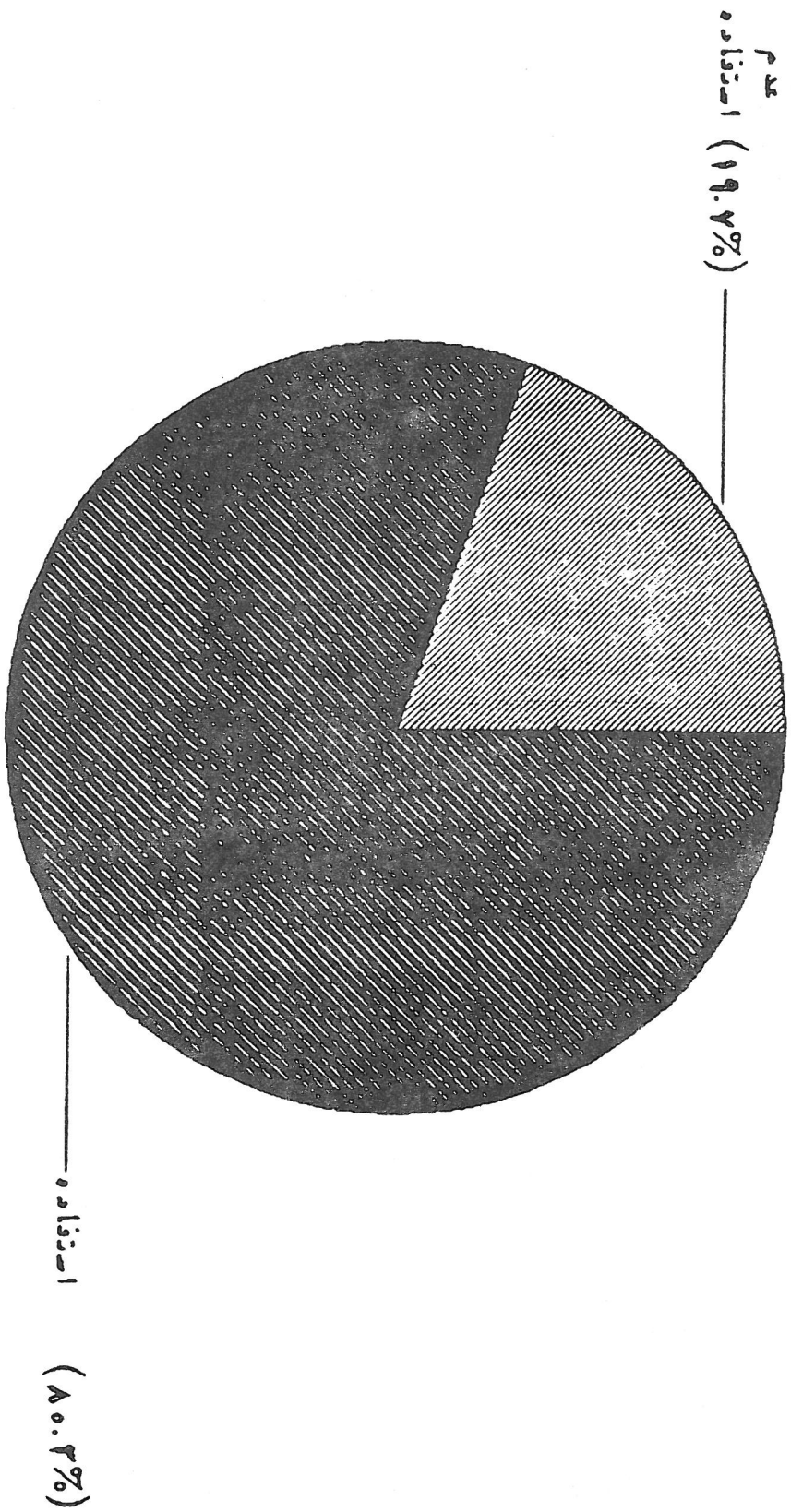
۲- یافته‌های پژوهش نشان دادند که دسترسی به وسیله یکی از دلایل عمده استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری بوده‌است و با توجه به اینکه اعتقاد به کنترل تعداد فرزندان و همکاری با برنامه کنترل جمعیت نیز دلایل اصلی آنان محسوب می‌شده که خود دال بر آمادگی جامعه مورد تحقیق برای کنترل تعداد فرزندان و استفاده از روشهای پیشگیری می‌باشند، پیشنهاد می‌شود وسایل کافی و متنوع در اختیار مراکز بهداشتی و واحدهای مورد پژوهش قرار گیرد چه پژوهشگر ضمن پژوهش خود مشاهده کرد که در برخی از روستاها زنان وسایل مورد نیاز خود را از طریق گروه سیاری که هفته‌ای یکبار مراجعه می‌کردند دریافت می‌داشتند. حال اگر به عللی گروه مراجعه نمی‌کرد، آنان از دریافت وسایل محروم و در مصرف آنها وقفه ایجاد می‌گردید (نمودار شماره ۲).

معنی دار و با سایر دلایل ارتباط معنی دار نداشته‌است. مشخصه‌های سن اولین حاملگی و سواد با هیچیک از دلایل ارتباط معنی داری نداشته‌است.

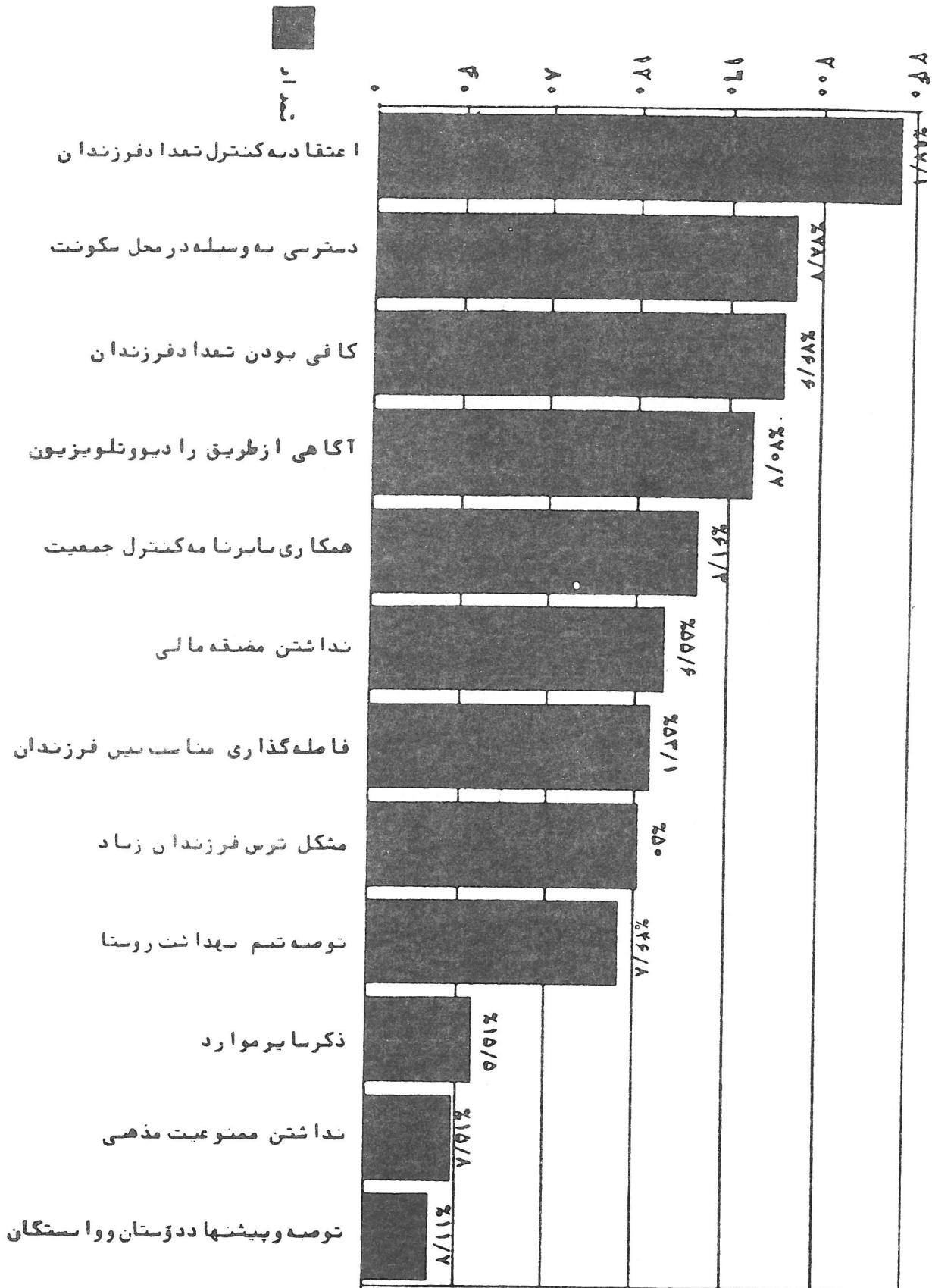
در رابطه با سئوال سوم: دلایل عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری به ترتیب فراوانی شامل: حاملگی ۳۱٪، شیردهی ۲۵/۲٪، عدم توافق بستگان ۱۳/۱٪، نازایی ۴/۸٪، داشتن امکانات مالی ۱۲/۴٪، نیاز به فرزند بیشتر، اختلال قاعدگی، تهوع و سرگیجه، ناراحتی عصبی، عدم آگاهی و اعتقاد به خواست الهی ۱/۲٪ بوده‌است که با ارتباط دادن مشخصات واحدها با دلایل با همان شرایط سئوال شماره ۱ و ۲ مشخص گردید که مشخصه‌های سن ازدواج، تعداد حاملگی و سواد با دلایل نداشتن جنس فرزند مورد علاقه، علاقه به داشتن فرزند پسر و عدم توافق همسر ارتباط معنی داری داشته و با دلیل شیردهی ارتباط معنی دار نبوده‌است و مشخصه‌های سن اولین حاملگی و میزان درآمد با هیچیک از دلایل ارتباط معنی داری نداشته‌است (نمودار شماره ۱).

در رابطه با سئوال چهارم: نتایج مؤید آن بوده‌است که نوع روش با برخی از مشخصات (سن هنگام پژوهش، سن ازدواج، سن اولین حاملگی، جنسیت فرزندان، میزان سواد همسران، بعد خانوار) تفاوت معنی داری داشته‌است بدین معنی که بیشترین درصد استفاده از روش مؤثر با میزان ۶۵٪ متعلق به گروه سنی ۲۹-۲۵، در مقابل بیشترین درصد عدم استفاده متعلق به گروه سنی ۱۹-۱۴ با میزان ۵۶/۶٪، همچنین با افزایش سن ازدواج بر تعداد مصرف‌کنندگان روش غیرمؤثر و گروهی که اصلاً استفاده نمی‌کنند افزوده گردیده‌است که در مورد سن اولین حاملگی نیز مصداق داشته و نیز واحدهایی که ۸ حاملگی و بیشتر داشته‌اند اکثریت از روش غیرمؤثر و واحدهایی که اصلاً فرزند پسر نداشته‌اند ۴۳٪ و آنانی که اصلاً دختر نداشته‌اند ۳۷٪ از هیچ روشی استفاده نمی‌کردند و نیز واحدهایی که همسران باسواد داشته‌اند نسبت به آنانی که

درصد استفاده و عدم استفاده از روشهای پیشگیری از بارداری در زنان روستای منطقه غرب تهران ۱۳۷۳ م

نمودار دلایل استفاده از روشهای موثر پیشگیری از بارداری

نمودار دلایل عدم استفاده از روشهای پیشگیری از حاملگی
(در ۲۲۷ زن روستایی)

۳- یافته‌های پژوهش نشان داد که آگاهی از طریق رادیو و تلویزیون جزء دلایل عمده استفاده از روشهای پیشگیری از باروری محسوب گردیده است و پژوهشگر تأثیر عمده این دورسانه را مکرراً از زبان واحدهای مورد پژوهش بخصوص در مورد بستن لوله‌های رحم شنیده است، لذا پیشنهاد می‌شود که برنامه تلویزیونی زیاده‌تری در این زمینه تنظیم گردد یا با نصب تلویزیون در مراکز بهداشتی و به نمایش گذاشتن فیلم‌های ویدیویی در این زمینه فوائد تنظیم خانواده و مضرات ازدیاد جمعیت و مراکز ارائه‌دهنده خدمات را به آنان معرفی نمایند.

۴- یافته‌های پژوهش نشان داده است که توصیه تیم بهداشتی نیز یکی از دلایل استفاده از روشهای پیشگیری از باروری بوده است که البته جزء دلایل اولیه و عمده واحدهای مورد پژوهش محسوب نمی‌شده است، لذا پیشنهاد می‌شود که اولاً با گذاشتن کلاسهای بازآموزی و توجیهی جهت کارشناسان مقیم مراکز، آگاهی آنان را در این زمینه بالا برده و نیز توسط آنان کلاسهایی با زبان ساده جهت آگاهی زنان در زمینه‌های مختلف خدمات تنظیم خانواده گذاشته شود.

۵- یافته‌های پژوهش نشان داده است که نداشتن فرزند مورد علاقه بخصوص فرزند پسر یکی از دلایل عمده عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری بوده است، لذا پژوهشگر پیشنهاد می‌کند با بوجود آوردن شرایط یکسان تحصیلی برای دختران و پسران، تواناسازی آنان و ایجاد توازن بین مسئولیت‌های اجتماعی و خانوادگی در هر دو گروه این باور غلط خانواده‌ها را که پسران آور و دختر هزینه‌ساز است از طریق آموزش صحیح خانواده‌ها تغییر دهد (نمودار شماره ۳).

۶- یافته‌های پژوهش نشان داد که عدم توافق همسر یکی از دلایل عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری در واحدهای مورد پژوهش بوده است لذا با

توجه به نقش کلیدی مردان در مورد ابعاد خانواده نظر مسئولین را به بالابردن آگاهی مردان در زمینه تنظیم خانواده از طریق آموزش مردان جلب می‌نماید.

۷- یافته‌های پژوهش نشان داد که شیردهی بعد از زایمان یکی از دلایل عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری در واحدهای مورد پژوهش بوده است. با توجه به موجود بودن قرصهای پیشگیری از باروری مخصوص دوران شیردهی، پژوهشگر پیشنهاد می‌کند که به کارشناسان مراکز بهداشتی منطقه توصیه گردد آنها را در اختیار واحدها قرار گیرد و بهورزان قرار دهند تا در اختیار واحدها قرار گیرد و همچنین با توجه به نقش شیردهی بعد از زایمان بعنوان یک روش پیشگیری از باروری، کمیت تغذیه نوزاد با شیرمادر و هم اتاقی مادر و فرزند با فرستادن تیم‌های سیار و آموزش کارشناسان مراکز بهداشتی، مادران را در مورد نحوه شیردهی و چگونگی موفقیت این روش آگاه و توجیه نمایند.

۸- یافته‌های پژوهش نشان داده است که استفاده از روش منقطع که یک روش غیرمؤثر پیشگیری از باروری می‌باشد بعد از قرص دومین روش مورد استفاده واحدهای مورد پژوهش بوده است و با توجه به اینکه یافته‌های پژوهش نشان داد دلیل عمده واحدهای مورد پژوهش برای استفاده، اعتقاد به کنترل تعداد فرزندان می‌باشد، لذا پژوهشگر با توجه به آمادگی جامعه مورد پژوهش پیشنهاد می‌کند که توسط کارشناسان مامایی و تنظیم خانواده در زمینه روشهای مختلف پیشگیری از باروری و کارآیی و عدم کارآیی بخصوص در مورد روش منقطع آموزش‌های لازم داده شود.

۹- یافته‌های پژوهش نشان داده است که بستن لوله‌های رحم زن از بین روشهای مؤثر پیشگیری از باروری دومین روش مورد استفاده واحدهای مورد پژوهش بوده است، لذا پژوهشگر با توجه به اینکه روش فوق مؤثرترین روش موجود می‌باشد و تمایلی که

پژوهش‌های علمی کشور اولویت اول تحقیقات پزشکی و رشته‌های وابسته آن به مسئله کنترل جمعیت در کشور داده شده است، هر پژوهشی در این زمینه می‌تواند گامی مؤثر در پیشبرد اهداف برنامه کنترل جمعیت توسط ماماها بعنوان یکی از اعضاء وابسته تیم پزشکی که نزدیکترین رابطه را با زنان جامعه دارند باشد. با توجه به مراتب فوق پژوهشگر براساس یافته‌های این پژوهش پیشنهادات زیر را مطرح می‌نماید:

۱- یافته‌های پژوهش نشان دادند که دسترسی به وسیله و توصیه کارکنان بهداشتی یکی از دلایل استفاده از روشهای پیشگیری از باروری بوده است، لذا پیشنهاد می‌شود پژوهشی تحت عنوان "بررسی چگونگی ارائه خدمات تنظیم خانواده توسط کارشناسان مامایی و تنظیم خانواده در روستاهای منطقه غرب تهران" انجام گیرد.

۲- یافته‌های پژوهش نشانگر ازدواج در سنین پائین در واحدهای مورد پژوهش بوده است. پیشنهاد می‌شود تحقیقی تحت عنوان "بررسی علل ازدواج در سنین پائین در روستاهای مذکور یا سایر روستاهای اطراف تهران" انجام گیرد.

۳- تحت عنوان پژوهش، تحقیق‌های مشابهی در سایر روستاهای مناطق تهران و ایران انجام گیرد.

۴- یافته‌های پژوهش نشان داده است یکی از دلایل عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری عدم توافق همسر بوده است لذا، پیشنهاد می‌شود تحقیقی تحت عنوان "بررسی میزان آگاهی و نگرش مردان در زمینه تنظیم خانواده در روستاهای منطقه غرب تهران" انجام گیرد.

در حین انجام تحقیق در میان واحدها مشاهده کرده است پیشنهاد می‌کند که مسئولین امکاناتی جهت پذیرش سریع آنان جهت انجام عمل در مراکز درمانی نزدیک به محل سکونت آنان و همچنین وسیله حمل و نقل آنان بوجود آورند.

۱۰- نتایج یافته‌ها نشان از پائین بودن و جوان بودن سن ازدواج و سن اولین حاملگی واحدهای مورد پژوهش بوده است که بر استفاده و عدم استفاده از روشهای پیشگیری از باروری تأثیر داشته است بدین معنی که هرچه جوانتر بودند کمتر استفاده می‌کردند. نکته قابل توجه اینکه سن ازدواج بر طبق قانون مدنی کشور برای دختران ۱۵ سال می‌باشد که در این پژوهش ۱۱۲ نفر (۲۶/۲٪) از واحدها در سن بین ۱۴-۹ ازدواج کرده‌اند که توجه مسئولین را به جلوگیری از این ازدواجهای غیرقانونی جلب می‌نماید. همچنین بیش از ۷۰٪ از واحدهای مورد پژوهش سن ازدواجشان زیر ۱۸ سال بوده است و با توجه به اینکه حاملگی زیر ۱۸ سالگی سلامت مادر و کودک را به خطر می‌اندازد لذا پژوهشگر پیشنهاد می‌کند با فراهم آوردن امکانات تحصیلی و کار و آموزش خانواده‌ها از ازدواجهای زیر ۱۸ سال جلوگیری بعمل آورد. لازم به تذکر است که کلاً در روستاهای مورد تحقیق، امکانات تحصیلی برای دختران و پسران فقط تا پایان دوره راهنمایی وجود دارد. البته پسران جهت ادامه تحصیل روانه تهران می‌شوند اما فقط تعداد انگشت‌شماری از دختران جهت این امر به تهران فرستاده می‌شوند و تقریباً بقیه ازدواج می‌کنند.

پیشنهادات برای پژوهش‌های بعدی

با توجه به اینکه براساس امتیازبندی شورای

- 1) Falusy, et al. Research in Herman
Reproduction. W.H.O. Geneva. 1988
- 2) Krishnan, Vidaya. "Gender of children and
contraceptive use". Biosocial Science Journal.
Vol.25: 1993
- 3) Ntozi and kobera. "Family planning in
Rural uganda" Studies in Family planning.
Vol.22 , No.2, 1991, pp: 116-123
- 4) Ross, John A. Mauldin, porker "Effort
and achivement in national family planning
programmes " . World Health Forum . Vol.
15,1994
- 5) Shah, Iqbal H. "The advance of the
contraceptive revolution".World Health
Statist. No. 47, 1994